

שיעור מספר 2* 9 - 3 אוקטובר

המשבר - בתוכנו ומחוצה לנו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: שופטים 15-1:2; מלכים א' 31-26:12; דברי הימים ב' 9,10:33; ירמיהו 28-1:2; 3,2:5.

פסוק לשינון: "קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל-אֲכָלֶיךָ וַיֹּאמְרוּ רְעָה תְּבֵא אֵלֵיהֶם נָא-יְהוָה." (ירמיהו 3:2).

אם יכולנו לבחור מילה אחת לתאר את מצב האדם מאז החטא הראשון, תהיה זו המילה 'משבר', את היקף המשבר וסדר גודלו ניתן להבין טוב יותר על-ידי מה שנדרש כדי להוציא אותנו מהמשבר: קורבן המשיח. המשבר חייב היה להיות חמור מאוד; אחרי הכל, צעדים קיצוניים נדרשו בכדי לפתור אותו. לאורך כל התנ"ך, סיפורים רבים התרחשו על רקע משבר זה או אחר. המצב בזמנו של ירמיהו וכהונתו לא היה שונה. אנשיו של אלוהים עמדו בפני אתגרים רבים, הן בתוך המחנה והן מחוצה לו. למרבה הצער, למרות האיום הצבאי הנורא ממעצמות זרות, בדרכים רבות המשבר הגדול ביותר בא מבפנים. 'בפנים' הכוונה היא לא רק להנהגה מושחתת וכהונה מושחתת, שהיו רעים בפני עצמם, אלא גם שלב העם היה כל-כך קשה ופגום על-ידי חטא וכפירה שהם סרבו לשמוע לאזהרות שאלוהים שלח להם, אזהרות שיכולות היו לחסוך להם אסון. חטא הוא דבר רע בפני עצמו, אבל כשאתה מסרב להתרחק ממנו - הרי לך משבר!

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-10 באוקטובר.

מבט חטוף להיסטוריה

כאשר עם-ישראל נכנס סוף סוף לארץ המובטחת, לאחר שנים של נדודים במדבר, זה לא עבר זמן רב לפני שהחלו הצרות. כל מה שנדרש היה שדור חדש יתעורר, "וַיִּקָּם דֹּר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל." (שופטים 10: 2), וכך החל משבר רוחני שבמובנים רבים טימא ופגם באומה לכל אורך ההיסטוריה שלה. זוהי כמו כן בעיה שגם הקהילה המשיחית נגועה בה.

קיראו את שופטים 15-2:1. מה גרם למשבר, וכיצד זה בא לידי ביטוי?

פסוק 11 אומר: "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַדָּבָר בְּעֵינֵי יְהוָה". דור אחר דור, הם צעדו הרחק מאלוהים עד שהאומה עשתה בדיוק את מה שאלוהים אמר לה לא לעשות. עקב חטאם, הם עמדו בפני משברים בזה אחר זה, אבל אפילו אז אלוהים לא ויתר עליהם. הוא שלח להם שופטים (2: 16), שחילצו אותם מהצרות המיידיות שלהם. לאחר עידן השופטים, האומה נכנסה לתקופה של שלום ושגשוג יחסי תחת מה שנקרא 'הממלכה המאוחדת', שלטונם של שאול, דוד ושלמה, שנמשכו כמאה שנה. תחת דוד, ולאחר מכן תחת שלמה, גדלה הממלכה למעצמה אזורית. אולם 'הזמנים הטובים' לא נמשכו זמן רב. לאחר מותו של שלמה (כ 931 לפני הספירה), פוצלה האומה לשני פלגים, ישראל בצפון ויהודה בדרום. מרבית האשמה ניתן לזקוף לשלטונו המוטעה של שלמה, שלמרות כל החוכמה שלו, עשה טעויות רבות. "השבטים סבלו ארוכות את העוולות החמורות תחת אמצעי הדיכוי של שליטם הקודם. הפזרנות של שלטונו של שלמה בזמן כפירתו הובילה אותו להטיל מס כבד ולדרוש מנתיניו ביצוע שירותים רבים" (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 88, 89).

שוב לא היו הדברים כשם שהיו לעם הנבחר של אלוהים. כל מה שהזהיר אותם האדון שלא לעשות, הם עשו, ולכן הם סבלו את התוצאות הקשות.

חישבו על הבעיה של הדור הבא שחסרו לו אותם ערכים ואמונות של הדור שלפניו. כיצד טיפלנו בסוגיה זו כקהילה? כיצד נוכל ללמוד להעביר את ערכינו לאלה שיבואו אחרינו?

שתי הממלכות

לאחר פילוג האומה, הלכו הדברים מדחי אל דחי. בממלכה הצפונית, בחר המלך ירבעם במספר צעדים רוחניים נוראים שהיו בעלי השפעה רעה לטווח ארוך. **קיראו את מלכים א' 12:26-31. מה צריכה היסטוריה זו לספר לנו על הדרך שבה נסיבות מיידיות יכולות לעזור כל-כך את השיפוט שלנו?**

הכנסת פולחן האלילים לחיי הדת על-ידי המלך פעלה להעלות את האומה על מסלול הרסני. "הכפירה שנכנסה לחיי הדת במהלך שלטונו של ירבעם הפכה יותר ויותר בולטת, עד שהביאה לבסוף לחורבן המוחלט של ממלכות ישראל" (אלן ג'יי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 107).

בשנת 722 לפני הספירה, שם שלמנאסר מלך אשור קץ לממלכה, ותושביה גורשו לאיזורים שונים באימפריה שלו (ראו מלכים ב' 17: 1-7) ולא ניתן היה לחזור מתהליך הגלות הזה. במשך זמן מה נעלמה ישראל מההיסטוריה. הדברים לא היו רעים עד כדי כך בממלכה הדרומית, לפחות עדיין לא. אבל הם גם לא היו נהדרים וכמו עם הממלכה הצפונית, האדון ביקש לחסוך לאנשים האלה את האסון שאיתו התמודדה הממלכה הצפונית, רק שעתה היה זה האיום של הבבלים. למרבה הצער, עם מקרים חריגים, היתה ליהודה סידרה של מלכים שהמשיכו להוביל את האומה לכפירה עמוקה עוד יותר. **מה אומרים פסוקים אלה על שלטונם של חלק ממלכי יהודה? דברי הימים ב' 33:9,10,21-23; מלכים ב' 24:8,9,18,19.**

למרות המנהיגות הרעה בזמנם, כל-כך הרבה מהספרים הנבואיים של התנ"ך, כולל ספר ירמיהו, מציגים את דברו הישיר של אלוהים אשר נשלח לאנשים בניסיון להפנות אותם מהחטא והכפירה שאכלו בלב האומה. אלוהים לא היה מוותר על אנשיו מבלי לתת להם מספיק זמן והזדמנות לפנות מדרכם הרעה על-מנת שיחסך מהם אסון שנגרם בעטיו של חטאם.

זה כל-כך קשה לצאת מהתרבות שלך והסביבה ולהסתכל על עצמך באופן אובייקטיבי. למעשה, זה בלתי אפשרי. מדוע אם כן עלינו לבחון את חיינו כנגד קנה המידה של התנ"ך בכל רגע? איזה סטנדרטים אחרים יש לנו?!

שתי רעות

כנגד רקע זה החל ירמיהו הצעיר את תפקידו הנבואי. "וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לְאמֹר" (פס' 4) וירמיהו העביר את דבריו בתקווה שאם ישעו האנשים למילים אלה, היה נחסך החורבן שאחרת היה בטוח שיבוא.

קיראו את ירמיהו 28:1-2 וענו על השאלות הבאות: מה הבטיח אלוהים לעם כשהם היו נאמנים? (ראו פס' 2,3).

אילו מעשים עשו חלק מהכהונים, מנהיגי הקהילות, והנביאים שנחשבו לחטאים? (ראו פס' 8).

באילו דרכים נוראות רימה העם את עצמו בנוגע למצבו הרוחני האמיתי? (ראו פס' 24, 23).

למרות שהאומה חוותה מספר רפורמות רוחניות תחת הנהגתו של חזקיה ויאשיהו, חזר העם לסורו ונפל למצב כפירה גרוע יותר. כפי שנהג לכל אורך הדרך כנביא, דיבר כאן ירמיהו בלשון ברורה על מה שקרה. מעניינים במיוחד הם הדברים בירמיהו 2:13. העם ביצע שתי רעות: הם נטשו את אלוהים, "מְקוֹר מַיִם חַיִּים" והחלו "לְחַצֵּב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרֹת נְשִׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא-יָכְלוּ הַמַּיִם". במילים אחרות, לאחר שנטשו את ה', הם איבדו את הכל. מילים אלה הפכו אפילו יותר משמעותיים לנוכח דבריו של ישוע ביוחנן 4:10. בירמיהו 5:2, אומר אלוהים שהעם הלך "אַחֲרַי הַהֶבֶל" וכתוצאה מכך "וַיִּהְיֶה לָוִי"; הם הפכו 'חסרי ערך'.

כיצד הליכה אחר דברים חסרי ערך גורמת לנו להיות 'חסרי ערך'? למה הכוונה? כיצד עוזר לנו מושג זה להבין את אלה שלעתים קרובות מרגישים כאילו חיהם חסרי משמעות או חסרי ערך? מה היא התשובה עבורם?

האיום הבבלי

במידה מסוימת, הרקע ההיסטורי לאירועים הפוליטיים שעיצבו את פועלו של ירמיהו אבד. כלומר, פרטים רבים אינם זמינים. אבל בתנ"ך יש לנו (בעזרתם של ממצאים ארכיאולוגיים) מידע מספק בכדי לקבל תמונה כוללת של מה שהתרחש. למרות שמנקודת מבט אנושית זה נראה ונדמה היה שהדברים יצאו משליטה בעת שעמים אלה נאבקו על קרקע, כוח, והגמוניה (מנהיגות), התנ"ך מלמד אותנו דברים שונים.

קיראו את ירמיהו 6:27. מה אנו אמורים להבין מזה?

בשנות פעילותו הראשונות של ירמיהו, מצאה ממלכת יהודה הקטנה את עצמה לכודה בקרבות בין בבל, מצרים וכוחה הדועך של אשור. עם שקיעתה של האימפריה האשורית בשלהי המאה השביעית לפני הספירה, ביקשה מצרים לחזור לדומיננטיות וכוח באזור. אולם במאבק של כרכמיש ב-605 לפני הספירה הובסה מצרים, ובבל הפכה לכוח העולמי החדש. כוח חדש זה גרם ליהודה להיות למדינה משועבדת. יהויקים, מלך יהודה, יכול היה לייצב את המדינה רק על-ידי השבעת אמונים למלך הבבלי. עם זאת, רבים במדינה לא רצו בכך; הם רצו להילחם ולשחרר עצמם מהבבלים, למרות שזה לא מה שאלוהים ייעד עבורם. להיפך, אלוהים השתמש בבבל במיוחד ככלי להענשת העם על כפירתו.

קיראו ירמיהו 12:8-25. מה היה המסר של ירמיהו לאנשי יהודה?

שוב ושוב הזהיר ירמיהו את העם על ההשלכות והתוצאות שלחטאיהם, ושוב ושוב רבים מהמנהיגים הפוליטיים והדתיים סירבו לשמוע לאזהרות, והאמינו במקום זה במה שהם רצו להאמין-שאלוהים יפטור אותם ויחונם. אחרי הכל, האם לא הם האנשים שנקראו על-ידי אלוהים במיוחד?

מתי הייתה הפעם האחרונה שהאמנתם במה שרציתם להאמין, לא משנה כמה ברור היה שאמנתכם הייתה שגויה? אילו לקחים למדתם בכדי שהדבר לא יקרה שוב?

עדות שקר

בירמיהו 5:1 אומר אלוהים לעם: "שׁוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ-נָא וּדְעוּ וּבְקָשׁוּ בְּרְחוּבוֹתֶיהָ אִם-תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם-יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט מִבְּקֶשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ." פסוק זה מזכיר שני סיפורים. אחד מהם הוא מפילוסוף יווני קדום מהמאה הרביעית לספירה בשם דיוגנס, אשר על-פי אגדה נהג להסתובב בשוק בשעות היום, בטענה שהוא מחפש אדם ישר. הסיפור האחר, כמובן אחד שאנו יודעים שהוא אמיתי, הסיפור בו אלוהים מדבר אל אברהם, ואומר לו שאם הוא יוכל למצוא 50 צדיקים (מספר זה ירד לבסוף ל-10), הוא לא יהרוס את העיר. הנקודה במסר של אלוהים לירמיהו הייתה לחשוף עד כמה נפוצו הכפירה והחטא בקרב העם. האם לא היה שם אף אחד שעשה צדק וביקש אמת?

קיראו את ירמיהו 2,3:5. מה נאמר כאן שמראה עד כמה רע הפך המצב להיות? (ראו ויקרא 12:19).

פסוקים אלה מעלים נקודה שמופיעה לכל אורך הספר. לא משנה לאיזה שפל ירדה האומה, רבים מהאנשים האמינו שהם עדיין היו נאמנים והולכים בדרכיו של אלוהים! הם הגו את שמו, אבל הם עשו זאת בשקר במקום להישבע "חי-יְהוָה בְּאֵמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבְצִדְקָה" (ירמיהו 4:2), כפי שאלוהים ציווה עליהם. הם לא הקשיבו לאזהרות שבאו מאלוהים, אלא המשיכו בחייהם הדתיים ומנהיגיהם כאילו שהכל היה תקין ביניהם לבין אלוהים, כאשר למעשה כמעט שום דבר לא היה בסדר ביניהם. את עומקה של ההונאה העצמית שלהם ניתן לראות בירמיהו 4:7, כאשר העם התנחם בנחמה כוזבת: "הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הִמָּה", כאילו שקיומו של בית המקדש הוא כל מה שהם צריכים על-מנת להבטיח שהכל יתנהל בצורה טובה עבורם.

לדעת שאתה במשבר זה דבר אחד, אבל כשאתה במשבר ואתה לא יודע את זה, המצב הרבה יותר גרוע. עם כל האמת הנפלאה שניתנה לנו כאדוונטיסטים שומרי שבת, כיצד נוכל לוודא שאנו לא נופלים להונאה עצמית דומה לאמונה שהייעוד הייחודי שלנו עצמו מספיק בכדי להציל אותנו?

חומר נוסף למחשבה: "לא תַעֲשֹׂן כָּל אֲשֶׁר אֲנִי עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל-הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו." דברים 8: 12. "כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו יְהוָה אֱלֹהֶיךָ." (דברים 19: 13). "בְּיָמַי הָהֵם אִין מְלֶכֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (שופטים 6: 17, 25: 21).

ניגודים ברי חשיבות מכרעת מוצגים בפסוקים אלה, במיוחד בימינו, כאשר רוב האנשים מתקוממים נגד הרעיון של סמכות מעליהם שתאמר להם מה לעשות, או שתגיד להם מה נכון ומה לא נכון. עם זאת, אנו יכולים להבחין כאן בצורה ברורה בין שתי תפיסות עולם אלה. באחת, אנשים עושים מה שהם חושבים ל"יִשְׂרָאֵל" בעיני עצמם; באחרת, על האנשים "לַעֲשׂוֹת הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינָיו יְהוָה". הבעיה עם העמדה הראשונה היא שלעתים קרובות כל-כך בהיסטוריה, מה שהיה 'נכון' בעיניו של אדם הוא חטא בעיניו של אלוהים. וזו הסיבה שאנו צריכים להיכנע ולתת את הכל, גם את מצפונינו לדבר של אלוהים.

שאלות לדיון:

- מהן כמה דוגמאות שתוכלו לחשוב עליהן שבהן אנשים 'טובים' עשו דברים רעים מאוד, למרות שהם חשבו בזמן עשייתם שמה שהם עושים היה נכון? רוב התרבויות היום מביטות לאחור באימה על מה שפעם היו מנהגים נפוצים. אילו לקחים עלינו להפיק מכך לעצמנו היום על הסיבה שאנו צריכים לא רק להיכנע לדברי ה' בתנ"ך, אלא גם חייבים להיות זהירים מאוד באופן בו אנו מפרשים את התנ"ך? זה חשוב במיוחד כאשר אנו מבינים כי בחלק מהמקרים, חלק מהדברים "הרעים" שנעשו היו על-ידי אלה שהאמינו שהם יכולים להצדיק את מעשיהם על ידי התנ"ך. מה זה צריך להגיד לנו, עד כמה אמורות להיות עשרת הדברות כבסיסו והיסוד לאמונתנו?
- כשאנו לומדים את ספר ירמיהו ברבעון זה, יש לזכור את הרעיון שלמרות אזהרותיו החוזרות ונשנות של הנביא, אנשים עדיין האמינו אז שהם היו ישרים עם אלוהים. מה יכול היה לגרום להם להיות כך-כך מרומים בנוגע למצבם האמיתי? איזה מסר יש כאן עבורנו?